

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҚОРШАҒАН ОРТА ЖАЙ-КҮЙІ ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТТЫҚ БЮЛЛЕТЕНЬ

1 жартыжылдық
2026 жыл

Астана, 2026 ж

	МАЗМҰНЫ	
	Алғы сөз	3
1	Атмосфералық ауаның сапасы мониторингі	4
1.1	Атмосфералық ауаның сапасын бағалау	4
2	Жер үсті сулары сапасы мониторингі	5
2.1	Жер үсті сулары сапасын бағалау	6
3	Атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамы	9
4	Қазақстан Республикасы аумағындағы 2025-2026 жж. қар жамылғысының химиялық құрамы	10
5	Қазақстан Республикасы аумағындағы топырақ жамылғысы сапасының жай-күйі	10
6	Атмосфераның жерге жақын қабатының радиациялық гамма-фоны	11
7	Жоғары және экстремалды жоғары ластану жағдайлары туралы мәліметтер*	13
	Қосымша 1	14
	Қосымша 2	15
	Қосымша 3	15
	Қосымша 4	16
	Қосымша 5	18
	Қосымша 6	18

Алғы сөз

Ақпараттық бюллетень Қазақстан Республикасының аумағында қоршаған ортаның жай-күйі туралы мемлекеттік органдар мен халықты ақпараттандыруға арналған

«Гидрометеорологиялық және экологиялық мониторингті дамыту» 039 бюджеттік бағдарламасының «Қоршаған орта жай-күйіне бақылау жүргізу» 100 ішкі бағдарламасы шеңберінде құрылады.

Бюллетень ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің бақылау желісіне қоршаған орта жай-күйіне мониторинг жүргізу жөнінде «Қазгидромет» РМК арнайы бөлімшелерімен орындалатын жұмыс нәтижелері бойынша дайындалған.

Қалалар мен облыстар бөлінісінде ҚР Қоршаған орта объектілері сапасының жай-күйіне мониторинг жүргізу нәтижелері «Қазгидромет» РМК www.kazhydromet.kz ресми сайтында Қазақстан Республикасы өңірлердің қоршаған орта жай-күйі жөніндегі ақпараттық бюллетендерінде орналастырылған.

2019 жылдан бастап жеке желілерді ұйымдастырушылар ҚР ЭТРМ келісімі бойынша жеке автоматты станциялар/датчиктердің көмегімен Қазақстанның атмосфералық ауасының сапасын өлшеуді жүзеге асырады және мониторинг нәтижелері AirKz мобильді қосымшасына және «Қазгидромет» РМК интерактивті картасында көрсетіледі.

Қазіргі уақытта «Қазгидромет» РМК жоғарыда көрсетілген ақпараттық желісіне Қазақстанның жеке желілерінің 14 станциясының/өлшеу датчиктерінің деректері интеграцияланған.

1. Атмосфералық ауаның сапасы мониторингі

Қазақстан Республикасының аумағындағы атмосфералық ауаның мемлекеттік мониторингі қоршаған ортаның экологиялық мониторингі жүйесі шеңберінде жүзеге асырылды және 174 бақылау бекетінде 69 елді мекенді қамтыды, оның ішінде 45 – қол күшімен сынама алу және 129 – автоматты (1-қосымша).

Атмосфералық ауаны бақылау ластаушы заттардың кең спектрін қамтиды: *PM-2,5 қалқыма бөлшектер, PM-10 қалқыма бөлшектер, шаң, күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, азот оксиді, озон, формальдегид, фенол, сондай-ақ ауыр металдар (кадмий, мыс, мышьяк, қорғасын, хром, никель, мырыш) және арнайы ластаушы заттар.*

Олардың құрамын бағалау «Қалалық және ауылдық елді мекендердегі атмосфералық ауаға қойылатын гигиеналық нормативтерге» сәйкес жүргізіледі (2-қосымша).

1.1. 2026 жылғы 1 жартыжылдық атмосфералық ауа сапасын бағалау

Қазақстан Республикасындағы атмосфералық ауаның сапасын бағалауды реттейтін негізгі нормативтік құжат «Қазақстан Республикасының атмосфералық ауасының ластануына мониторингті ұйымдастыру және жүргізу» нұсқаулық-әдістемелік құжаты (15.07.2025 жылғы № 624-Ө Бұйрығы) (3-қосымша) болып табылады.

2026 жылдың 1 жартыжылдықта 69 елді мекеннің ішінен атмосфералық ауаның ластануының төмен деңгейіне 27 елді мекен, көтеріңкі деңгейге – 24 елді мекен, жоғары деңгейге – 13 елді мекен, өте жоғары деңгейге – 5 елді мекен жатқызылды (1-кесте).

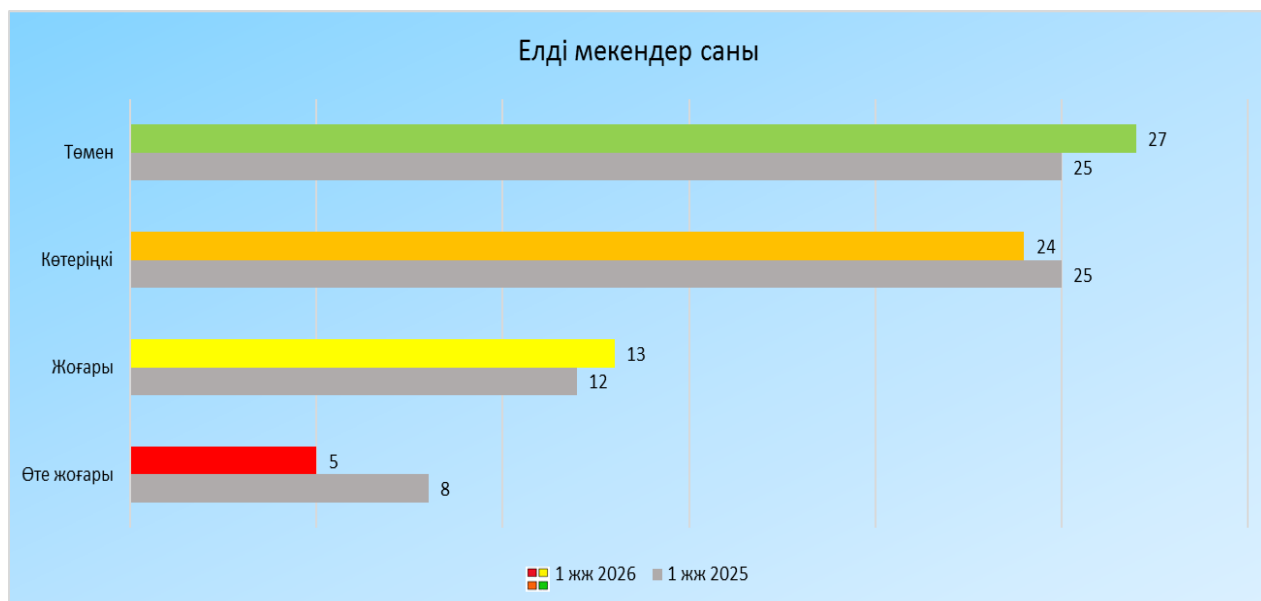
Кесте 1

Елді мекендер бойынша ауаның ластануы

Ластану деңгейі	Елді мекендердің атауы
Төмен	27 елді мекен: Көкшетау, Орал, Екібастұз, Атбасар, Жаңаөзен, Ақсу, Ақсай, Жаңатас, Қаратау, Кентау, Лисаков, Саран, Степногорск, Шемонаиха, Щучинск қалалары, Ақсу, Әуезов, Бестөбе, Бурабай, Глубокое, Бейнеу, Састөбе, Төретам, Қордай ауылдары, Ақай, Бөрлі, Мақат кенттері
Көтеріңкі	24 елді мекен: Шымкент, Ақтау, Қостанай, Тараз, Қызылорда, Талдықорған, Жаркент, Балқаш, Рудный, Арқалық, Жітіқара, Арал, Шу, Аягөз, Қандыағаш, Хромтау, Құлсары, Алтай қалалары, Жанбай а., Әйтеке би, Индербор, Кенкияк, Қызылсай, Шиелі кенттері
Жоғары	13 елді мекен: Алматы, Ақтөбе, Атырау, Өскемен, Теміртау, Павлодар, Сәтбаев, Түркістан, Риддер, Талғар, Астана, Семей қалалары және Ганюшкино кентті
Өте жоғары	5 елді мекен: Қарағанды, Абай, Жезқазған, Петропавл қалалары және Шұбаршы кентті

Атмосфералық ауадағы негізгі ластанушы заттар – қалқыма бөлшектер (шаң), қалқыма бөлшектер PM-2,5, қалқыма бөлшектер PM-10, күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, аммиак, күкіртсутек, фенол.

Өткен жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда атмосфералық ауаның ластану деңгейі өте жоғары (8-ден 5-ке дейін) елді мекендер санының төмендеуі байқалады. Сонымен қатар, ластану деңгейі жоғары елді мекендердің саны аздап өсті (12-ден 13-ке дейін). Ластану деңгейі төмен елді мекендердің саны 25-тен 27-ге дейін өсті, ал ластану деңгейінің жоғарылауымен іс жүзінде өзгерген жоқ, алдыңғы кезеңдегі 25-ке қарсы 24 елді мекенді құрады. (1-сурет).

1-сурет. 2025 және 2026 жылғы 1 жартыжылдықтағы елді мекендердің саны бойынша атмосфералық ауа мониторингінің нәтижелерін салыстыру

2. Жер үсті су сапасының мониторингі

Жер үсті суларының гидрохимиялық көрсеткіштері бойынша су сапасын бақылау **373** гидрохимиялық тұстамада орналасқан **134** су объектісінде жүргізілген, олар: **88** өзен, **29** көл, **13** су қоймасы, **3** арна және **1** теңіз (4 қосымша).

Жер үсті суларын зерттеу кезінде су сынамаларында су сапасының **60-қа** дейін физикалық және химиялық көрсеткіштері анықталады: *температура, қалқыма заттар, түсі, мөлдірлігі, сутегі көрсеткіші (pH), еріген оттегі, ОБТ₅, ОХТ, құрамында тұз бар негізгі иондар, биогенді элементтер, органикалық заттар (мұнай өнімдері, фенолдар), ауыр металдар, пестицидтер.*

Гидробиологиялық (токсикологиялық) көрсеткіштер бойынша жер үсті суларының су сапасы мониторингі Қарағанды, Шығыс Қазақстан, Атырау облыстары аумақтарындағы **32** су объектісінде жүргізілді. Сыналатын объектіге зерттелетін судың жедел уыттылығын анықтау үшін **111** тұстамадағы су сынамалары талданды.

2.1 2026 жылғы 1 жартыжылдықтағы жер үсті суларының сапасын бағалау

Қазақстан Республикасының су объектілерінің су сапасын бағалауға арналған негізгі нормативтік құжаттар «Жерүсті су объектілеріндегі және (немесе) олардың учаскелеріндегі су сапасын сыныптаудың бірыңғай жүйесі» (СРИМ 04.06.2025 жылғы № 111-НҚ бұйрығы) (бұдан әрі - Бірыңғай сыныптау) болып табылады.

2 кесте

ҚР су объектілерінің су сапасы Бірыңғай сыныптау бойынша

Су сапасының сыныбы*	Су пайдалану санаттарының сипаттамасы	2026 жылғы 1 жартыжылдық су объектілері және сапа көрсеткіштері
1 сынып (өте жақсы сапа)	- бұл кластағы жер үсті сулары су пайдаланудың барлық түрлеріне (санаттарына) арналған.	4 су объектісі (4 өзен): Баянкөл, Арасан, Ақсу Түркістан облысы, Қатта-бүгін өзендері.
3 сынып (орташа ластанған)	-суды пайдаланудың осы класындағы суды албырт балықтарын өсіру үшін пайдалану қажет емес, ал оларды ауыз су-шаруашылық мақсатында пайдалану үшін тазартудың неғұрлым тиімді әдістері қажет. Суды пайдаланудың барлық басқа санаттары үшін (рекреация, суару, өнеркәсіп) осы кластың түрлері шектеусіз жарамды.	54 су объектісі (42 өзен, 3 арна, 9 су қоймасы): Кіші Алматы (магний, мыс), Есентай (мыс), Үлкен Алматы (мыс), Іле (мыс), Шілік (мыс), Шарын (аммоний-ионы), Қорғас (жалпы фосфор обций, мыс), Есік (мыс), Қаскелең (мыс), Қарқара (магний), Түрген (мыс), Талғар (мыс), Темірлік (магний, мыс), Лепсі (жалпы темір, мыс), Ақсу Алматы облысы (жалпы темір, мыс), Қаратал (мыс), Бұқтырма (жалпы темір, мыс, марганец), Қиғаш (ОБТ ₅ , ОХТ, магний, мыс, мұнай өңімдері), Ембі Атырау облысы (ОБТ ₅ , магний, мұнай өңімдері), Перетаска тармағы (ОБТ ₅ , ОХТ, магний), Яик тармағы (ОБТ ₅ , ОХТ, магний, мұнай өңімдері), Шаронова тармағы (ОБТ ₅ , магний, мұнай өңімдері), Сырдария (аммоний-ионы, минерализация, сульфаттар, жалпы темір, мыс, магний), Талас (ОБТ ₅ , ОХТ, сульфаттар, магний), Шу (ОБТ ₅ , ОХТ, сульфаттар, магний), Ақсу Жамбыл облысы (ОБТ ₅ , ОХТ, сульфаттар, магний, жалпы темір), Ертіс Павлодар облысы (мыс), Усолка (мыс), Қосестек (ОХТ, магний, сульфаттар, аммоний-ионы, мыс), Ойыл (ОХТ, магний, сульфаттар, аммоний-ионы, мыс), Бадам (сульфаттар), Арыс (сульфаттар),

		Жабай (ОБТ₅, ОХТ, магний, аммоний-ионы, мыс, жалпы фосфор), Ащылыайрық (аммоний-ионы, мыс, магний, сульфаттар), Жайық (жалпы фосфор, магний, ОХТ, ОБТ₅), Шаған (жалпы фосфор, магний, жалпы темір, ОБТ₅), Деркөл (жалпы фосфор, магний, жалпы темір, ОБТ₅), Елек Батыс-Қазақстан облысы (жалпы фосфор, магний, жалпы темір, ОБТ₅), Шыңғырлау (жалпы фосфор, магний, ОБТ₅), Сарыөзен (жалпы фосфор, магний, жалпы темір, ОБТ₅), Қараөзен (жалпы фосфор, магний, жалпы темір, ОБТ₅), Үй (жалпы темір, магний, сульфаттар, ОБТ₅) өзендері; Қапшағай (сульфаттар, мыс), Өскемен (мыс), Бұқтырма (мыс), Шардара (сульфаттар), Астаналық (магний), Қаратомар (сульфаттар, ОБТ₅, магний), Жоғарғы Тобыл (сульфаттар, магний), Шортанды (магний, сульфаттар, ОБТ₅), Кеңгір (ОХТ, сульфаттар, магний, марганец, мыс); Нұра-Есіл (ОБТ₅, аммоний-ионы, ОХТ, магний, мыс) арнасы, Көшім арнасы (жалпы фосфор, магний, жалпы темір, ОБТ₅), Қ. Сәтпаев атындағы арна (сульфаттар, магний, жалпы темір, марганец, мыс).
4 сынып (ластанған)	-суды пайдаланудың осы класындағы сулар гидроэнергетика, тау-кен өндірісі, гидротранспортты қоса алғанда, суару және өнеркәсіптік су пайдалану үшін ғана жарамды. Суды пайдаланудың осы класындағы суды ауыз су-шаруашылық мақсатына пайдалану үшін су қабылдағыштардағы суды қарқынды (терең) дайындау қажет.	28 су объектісі (25 өзен, 3 су қоймасы.): Текес (жалпы фосфор), Ертіс Шығыс-Қазақстан (мырыш), Оба (мырыш), Аягөз (қалқыма заттар), Маховка (марганец), Секисовка (жалпы темір), Аса (қалқыма заттар), Тоқташ (сульфаттар, магний), Елек Ақтөбе облысы (фенолдар, хром(6+)), Қарғалы (фенолдар), Ембі Ақтөбе облысы (фенолдар), Темір (фенолдар), Ор Ақтөбе облысы (фенолдар), Ақтасты (қалқыма заттар, фенолдар), Үлкен Қобда (қалқыма заттар), Қара Қобда (қалқыма заттар), Ырғыз (фенолдар), Сілеті (қалқыма заттар), Шағалалы (ОБТ₅, ОХТ, магний, аммоний-ионы, мыс), Беттібұлақ (қалқыма заттар), Ақбұлақ (ОБТ₅, аммоний-ионы), Торғай (ОБТ₅), Тоғызак (минерализация, магний), Желқуар (минерализация), Әйет

		(қалқыма заттар); Тасөткел (ОХТ), Аманкелді (ОБТ ₅), Самарқан (қалқыма заттар) су қоймалары.
5 сынып (өте ластанған)	-бұл кластағы суларды тек өнеркәсіптік суды пайдалану және суару мақсаттары үшін тұндыру карталарында тұндыру әдістерін қолдану кезінде пайдалануға болады.	6 су объектісі (5 өзен, 1 су қоймасы): Брекса (мырыш), Қарабалта (сульфаттар), Нұра Қарағанды облысы (қалқыма заттар), Қара Кеңгір (аммоний-ионы, минерализация, құрғақ қалдық), Есіл (қалқыма заттар, фенолдар) өзендері; Сергеевское су қоймасы (фенолдар).
6 сынып (жоғары ластанған)	-бұл кластағы суларды тек гидроэнергетика, су көлігі мақсаттары үшін, су сапасының стандарттарын сақтауды қажет етпейтін пайдалы қазбаларды өндіру процестерінде пайдалануға болады. Басқа мақсаттар үшін суды пайдаланудың осы класындағы су ұсынылмайды.	17 су объектісі (17 өзен): Қара Ертіс (қалқыма заттар), Тихая (мырыш), Үлбі (мырыш), Глубочанка (мырыш), Красноярка (қалқыма заттар, мырыш), Еміл (қалқыма заттар), Үржар (қалқыма заттар), Кіші Қарақожа (кадмий, мыс, мырыш, марганец), Келес (қалқыма заттар), Ақсу Ақмола облысы (хлоридтер), Қылшықты (хлоридтер), Сарыбұлақ (хлоридтер, қалқыма заттар), Нұра Ақмола облысы (қалқыма заттар, жалпы темір), Тобыл (хлоридтер, минерализация), Обаған (минерализация, магний, хлоридтер), Соқыр (аммоний-ионы, нитриттер, жалпы фосфор, фосфаттар), Шерубайнұра (аммоний-ионы, жалпы фосфор, фосфаттар).

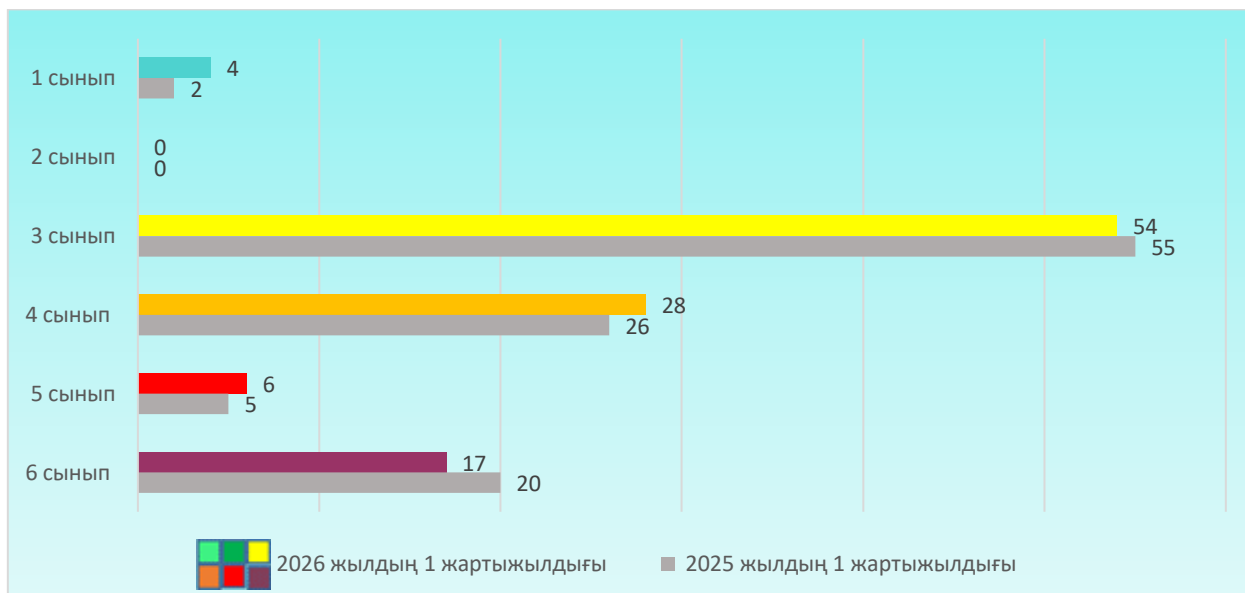
2-кестеде ҚР жер үсті су объектілерін сапа сыныптары бойынша мониторинг нәтижелері бойынша бөлу 2026 жылғы 1 жартыжылдық көрсетілген.

Есепті кезеңде жер үсті су объектілерінің саны ең көп **3** сыныбына жатқызылады және су объектілердің **54** құрайды. Нысандардың едәуір бөлігі **4** сыныбы – **28** су объектісі.

Жер үсті су объектілерінің ең аз саны тіркелген **1** сынып олардың саны сәйкесінше **4** су объектісі құрайды.

Жалпы алғанда, жер үсті су объектілерінің сапа кластары бойынша таралуы есепті кезеңдегі су сапасының **тұрақты** жай-күйін сипаттайды.

ҚР жер үсті су объектілеріндегі негізгі ластаушы заттар тұз құрамындағы басты иондар (магний, минерализация, хлоридтер, сульфаттар, фосфаттар), биогенді және органикалық қосылыстар (аммоний-ионы, жалпы фосфор, жалпы темір), ауыр металдар, бейорганикалық заттар (марганц, мырыш, мыс), қалқыма заттар, ОХТ, ОБТ₅, фенолдар және мұнай өнімдері болып табылады.

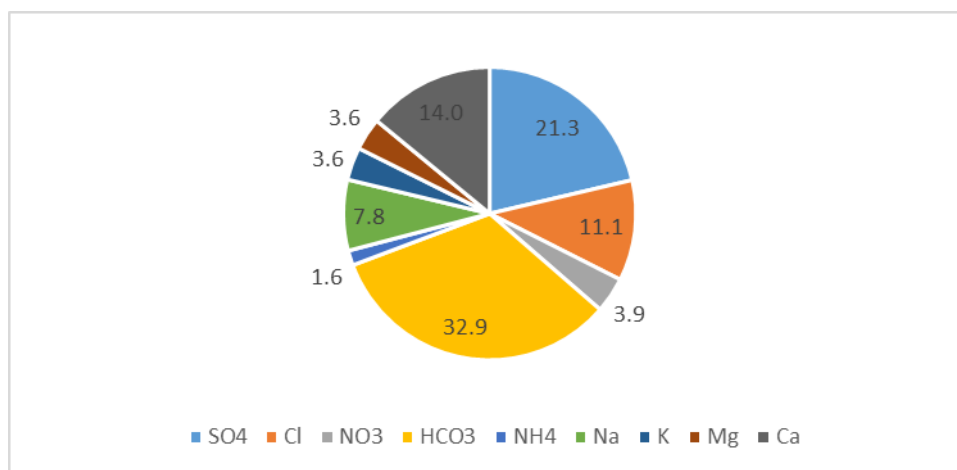

2 сурет. 2025 және 2026 жылғы 1 жартыжылдықтағы ҚР жер үсті сулары сапасының нәтижелерін салыстыру.

Осылайша, есепті кезеңдегі жер үсті су объектілері мониторингінің нәтижелері алдыңғы кезеңмен салыстырғанда сапа кластары бойынша айтарлықтай өзгеріссіз тұрақты ретінде сипаттайды (2-сурет).

3. 2026 жылғы 1 жартыжылдықта атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамы

Атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамын бақылау 47 метеостанцияда (МС) жүргізілді.

3-сурет. ҚР бойынша жауын-шашынның орташа иондық құрамы, %.

3-суреттен көрініп тұрғандай, Қазақстан Республикасының аумағы бойынша сульфаттар 21,3 %, хлоридтер 11,1 %, нитраттар 3,9 %, гидрокарбонаттар 32,9 %, аммоний 1,6 %, натрий иондары 7,8 %, калий иондары 3,6 %, магний иондары 3,6 %, кальций иондары 14,0 % жауын-шашында басым болды.

4. Қар жамылғысының химиялық құрамы

Қар жамылғысының химиялық құрамына бақылау 40 метеостанцияда (МС) жүргізілді.

Қазақстан Республикасының аумағы қар жамылғысында бойынша сульфаттар 18,5 %, хлоридтер 15,3 %, нитраттар 4,7 %, гидрокарбонаттар 37,2 %, аммоний иондары 1,2 %, натрий иондары 5,7 %, калий иондары 2,1 %, магний иондары 3,5 %, кальций иондары 11,8 % болды.

3-кестеде қар жамылғысының құрамындағы жекелеген ластаушы заттардың сипаттамасы келтірілген.

Кесте 3

Қар жамылғысының химиялық құрамы

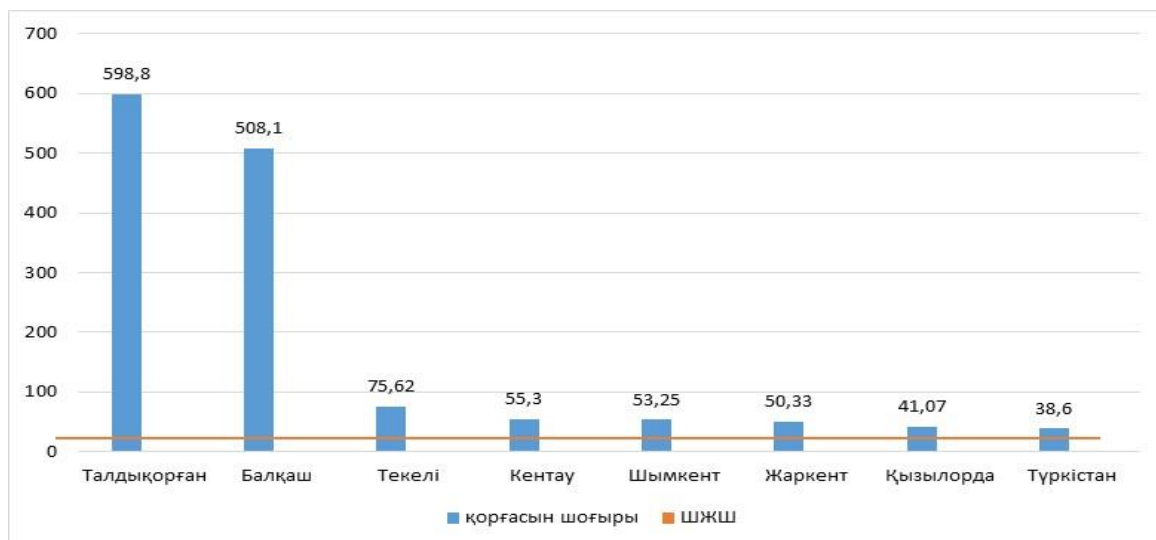
Көрсеткіш	Метеостанциядағы ең аз концентрация	Метеостанциядағы ең жоғары концентрация
Жалпы минерализация	Мыңжылқы МС – 15,71мг/дм ³	Тобол МС – 328 мг/дм ³
Электрөткізгіштік	Нұр-Сұлтан МС – 15 мкСм/см	Тайпақ МС – 150 мкСм/см
рН (сутегі көрсеткіші)	Көкшетау МС – 5,6	Джамбейты МС – 7,6
Аниондар, мг/л		
Сульфаттар (SO ₄)	Ганюшкино МС – 0,4	Щучинск МС – 47,5
Хлоридтер (Cl)	Пешной МС – 1,6	Щучинск МС – 63,1
Нитраттар (NO ₃)	Жағабұлақ МС – 0,7	Нұр-Сұлтан МС – 22,1
Гидрокарбонаттар (HCO ₃)	Мыңжылқы МС – 3,2	Ганюшкино МС – 87,8
Катиондар, мг/л		
Аммоний (NH ₄)	Тайпақ МС - 0,2	Тобол МС – 1,9
Натрий (Na)	Қаратау МС – 1,5	Щучинск МС – 11,2
Калий (K)	Мыңжылқы МС – 0,4	Щучинск МС – 5,3
Магний (Mg)	Шымкент МС - 0,5	Щучинск МС – 11,3
Кальций (Ca)	Мыңжылқы МС – 1,8	Щучинск МС – 18,4
Микроэлементтер, мкг/л		
Қорғасын (Pb)	Нұр-Сұлтан МС – 0,0	Жезқазған МС – 269,2
Мыс (Cu)	Щучинск МС – 0,0	Жезқазған МС – 970,9
Күшән (As)	Нұр-Сұлтан МС – 0,0	Жезқазған МС – 67,2
Кадмий (Cd)	Щучинск МС – 0,0	Жезқазған МС – 5,4

5. Жер жамылғысының сапа жағдайы

Топырақтың ластану жағдайына бақылау республиканың 17 облысының 101 елді мекенінде және Астана, Алматы, Шымкент қалаларында жүргізілді. Топырақ сынамалары елді мекендердің бес нүктесінен алынды.

Жер жамылғысының сапасын бақылау ластаушы заттардың спектрін қамтиды: *ауыр металдар (кадмий, мыс, қорғасын, марганец, мышьяк, хром, мырыш) және мұнай өнімдері.*

Жер жамылғысының сапасын мониторингінің егжей-тегжейлі нәтижелері облыстар бойынша қоршаған ортаның жай-күйі туралы ақпараттық бюллетеньде орналастырылған.

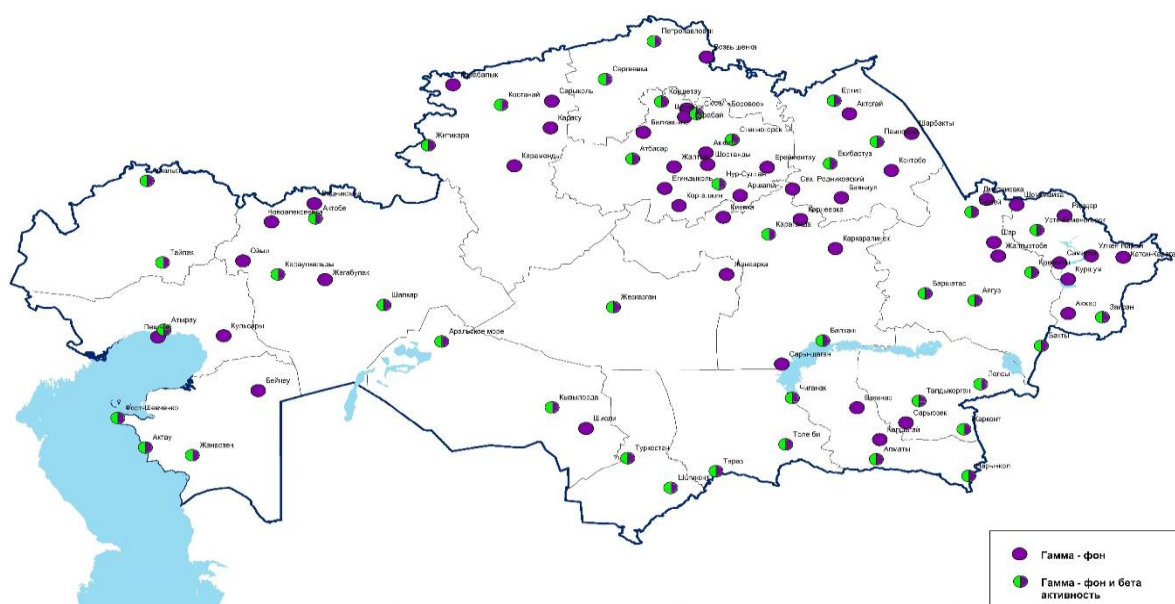

Сурет.5. Қорғасын бойынша ШЖШ нормасынан асатын шоғырлары.

Қазақстан Республикасының аумағында топырақ жамылғысында ШЖШ нормасынан асатын шоғырлары тіркелді, қорғасын бойынша 38,6-598,8 мг / кг шегінде өзгерді (сурет.5).

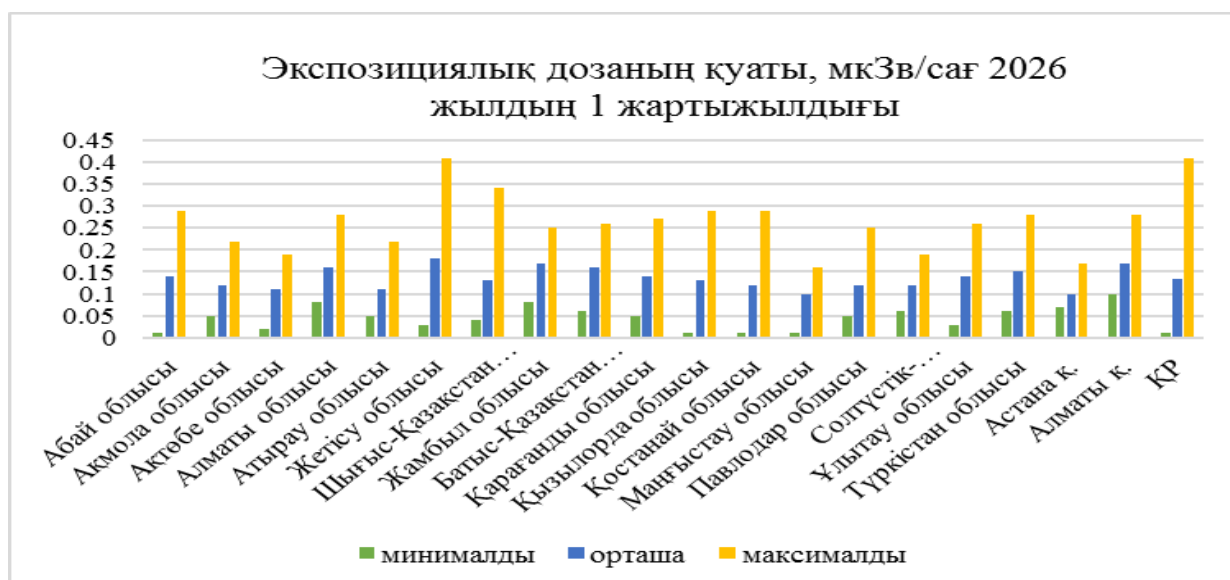
6. Радиациялық жағдай

Қазақстан Республикасы аумағында гамма-фон (экспозициялық мөлшердің қуаттылығы) күн сайын 17 облыстың 89 метеорологиялық станциясында және 9 автоматты бекетте жүргізілді, ал атмосфераның жерге жақын қабатында радиоактивтердің түсу тығыздығына бақылау ауа сынамасын бес тәуліктік циклды горизонтальді планшеттер көмегімен алу 43 метеорологиялық станцияда жүзеге асырылды (сурет 6).

Сурет 6. Қазақстан Республикасының аумағында радиациялық гамма-фон деңгейін және радиоактивті түсулердің тығыздығын байқауға арналған метеостанциялардың орналасу

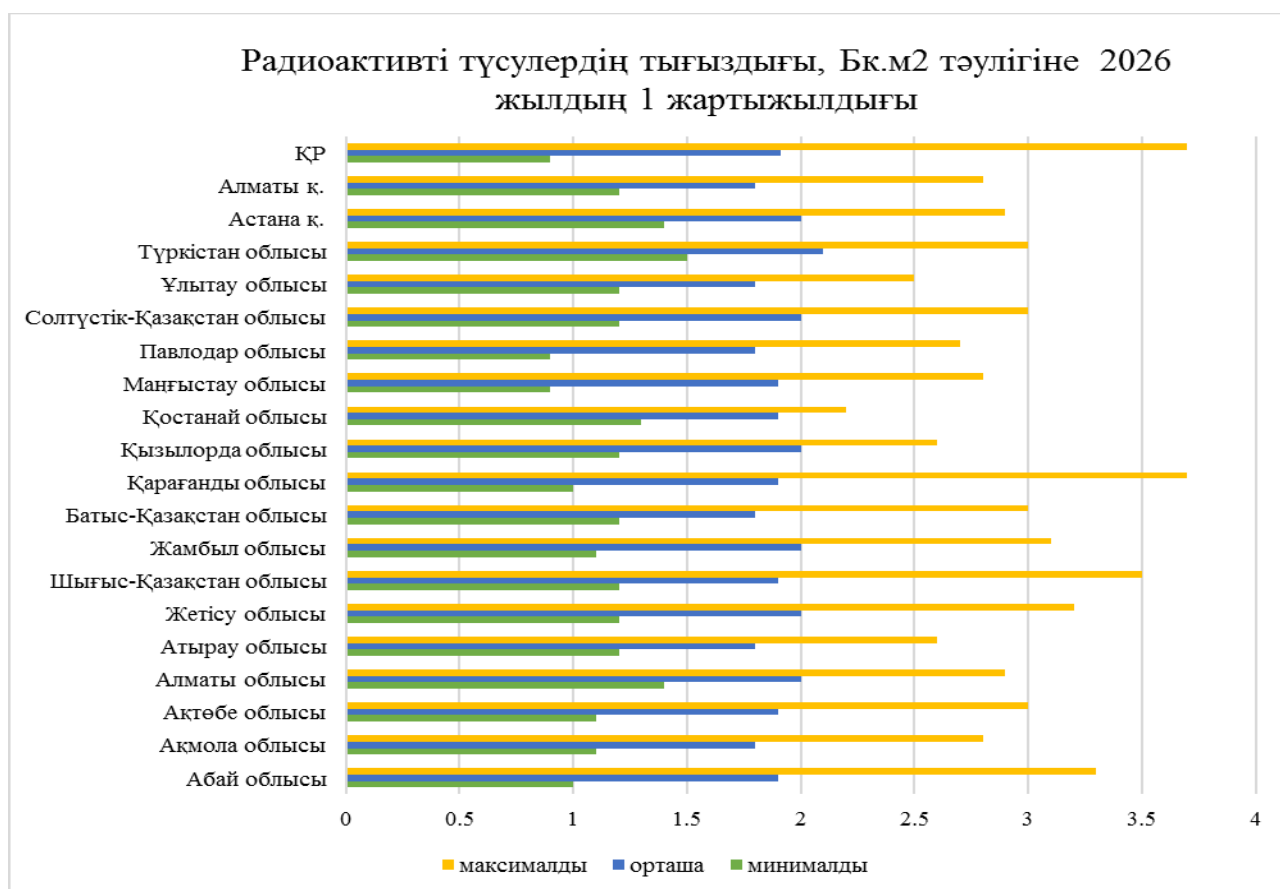
картасы

Сурет 7. Қазақстан Республикасының аумағы бойынша 2026 жылғы 1 жартыжылдығы гамма-белсенділіктің (экспозициялық доза қуатының) өзгеруі

Жетісу облысында ең жоғары мән (0,41 мкЗв/сағ) байқалды. Ең төменгі мән (0,01 мкЗв/сағ) Қызылорда, Қостанай, Манғыстау және Абай облыстарында белгіленді.

Қазақстан Республикасы бойынша орташа радиациялық гамма-фон 0,14 мкЗв/сағ құрады, бұл нормативтік мәннен 0,57 мкЗв/сағ аспайды (сурет 7).

Сурет. 8. Қазақстан Республикасының аумағы бойынша 2026 жылғы 1 жартыжылдығы тәулігіне радиоактивті түсулердің тығыздығы, Бк/м2

Ең төменгі деңгей (0,9 Бк/м²) Манғыстау және Павлодар облыстарында байқалды. Қарағанды облысында жоғары көрсеткіш — 3,7 Бк/м². Қазақстан Республикасы бойынша орташа радиоактивті түсулердің тығыздығы 1,9 Бк/м² құрады, бұл нормативтік деңгейден 110 Бк/м² төмен (сурет.8).

7. Жоғары және экстремалды жоғары ластану жағдайлары туралы мәліметтер*

2024 жылғы 12 сәуірдегі № 323-ө бірлескен бұйрығына сәйкес «Қазгидромет» РМК қажетті шараларды қабылдау үшін қоршаған орта объектілерінің жоғары (ЖЛ) және экстремалды жоғары ластану (ЭЖЛ) жағдайлары туралы мемлекеттік органдарды жедел хабардар етуді қамтамасыз етеді.

Хабарламалар ҚР ЭТРМ Экологиялық реттеу және бақылау комитетінің Экология департаментіне, ҚР ТЖМ Төтенше жағдайлар департаментіне, Облыстық денсаулық сақтау басқармасына, ҚР ДСМ СЭБК санитарлық-эпидемиологиялық бақылау департаментіне және тиісті облыстардың әкімдіктеріне жіберіледі.

Атмосфералық ауаның жоғары ластануының (ЖЛ) 337 жағдайы тіркелді, оның ішінде: Қарағанды қаласы – 244 ЖЛ жағдайы, Атырау қаласы (жылжымалы зертхана нүктелерінде және NCOS компаниясы бекетінің деректері бойынша) – 25 ЖЛ жағдайы, Жезказған қаласы – 3 ЖЛ жағдайы, Петропавл қаласы – 11 жағдайы, Ақтөбе облысында, Шұбаршы кентінде - 54 жағдайы тіркелді.

Жер үсті суларының 11 су объектісінде 59 ЖЛ жағдайы: Желкуар өзені (Қостанай облысы) – 1 ЖЛ жағдайы, Тобыл өзені (Қостанай облысы) – 2 ЖЛ жағдайы, Соқыр өзені (Қарағанды облысы) – 10 ЖЛ жағдайы, Шерубайнұра өзені (Қарағанды облысы) – 19 ЖЛ жағдайы, Брекса өзені (Шығыс Қазақстан облысы) – 2 ЖЛ жағдайы, Красноярка өзені (Шығыс Қазақстан облысы) – 2 ЖЛ жағдайы, Үлбі өзені (Шығыс Қазақстан облысы) – 10 ЖЛ жағдайы, Тихая өзені (Шығыс Қазақстан облысы) – 6 ЖЛ жағдайы, Бұқтырма өзені (Шығыс-Қазақстан облысы) – 2 ЖЛ жағдайы, Ертіс өзені (Шығыс Қазақстан облысы) – 4 ЖЛ жағдайы, Елек өзені (Ақтөбе облысы) – 1 ЖЛ жағдайы тіркелді.

Қазақстан Республикасының топырақ жамылғысында 2026 жылдың 1 жартыжылдығында жоғары ластану және өте жоғары ластану жағдайлары тіркелмеген.

**ЖЛ және ЭЖЛ жағдайлары және қабылданған шаралар туралы толығырақ ақпарат «Қазгидромет» РМК ресми сайтында «Экология» бөлімінде көрсетілген.*

**Қазақстан Республикасының аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау
бекеттерінің тізбесі**

№	Елді мекен	Бақылау бекеттерінің саны	
		Қол- күшімен сынама алу	Автоматты бақылау бекеті
1	Астана	4	6
2	Көкшетау		2
3	Атбасар		1
4	Степногорск		1
5	Щучинск		1
6	Бурабай а.		2
7	Ақсу а.		1
8	Бестөбе а.		1
9	Ақтөбе	3	3
10	Қандыағаш		1
11	Хромтау		1
12	Шұбаршы		1
13	Кенкияқ а.		1
14	Алматы	4	12
15	Талғар		1
16	Талдықорған		2
17	Жаркент		1
18	Атырау		7
19	Кұлсары		2
20	Жанбай а.		1
21	Индерборский к.		1
22	Мақат а.		1
23	Ганюшкино к.		1
24	Өскемен		10
25	Алтай		1
26	Аягөз		1
27	Риддер		3
28	Семей		4
29	Шемонаиха		1
30	Әуезов к.		1
31	Глубокое к.	1	1
32	Тараз	4	1
33	Жанатас		1
34	Қаратау		1
35	Шу		1
36	Орал		4
37	Ақсай		1
38	Бөрлі		1
39	Қарағанды	4	3
40	Абай		1
41	Балқаш	3	1
42	Жезқазған	2	1
43	Саран		1
44	Сәтпаев		2
45	Темиртау	3	1
46	Қостанай	2	2
47	Арқалық		1
48	Лисаковск		1
49	Жігітара		1
50	Рудный		2
51	Қызылорда	1	2
52	Арал		1
53	Әйтеке би к.		1
54	Төретам		1
55	Ақай к.		1
56	Шиелі к.		1
57	Ақтау	2	2
58	Жанаөзен		2
59	Бейнеу а.		1
60	Павлодар	2	5
61	Ақсу		1
62	Екібастұз	1	1
63	Петропавлов	2	2
64	Шымкент	4	2
65	Кентау		1
66	Түркістан		3
67	Састөбе к.		1
68	Қызылсай к.		1
69	Қордай а.		1

Қосымша 2

Елді-мекен ауасындағы ластаушы заттардың шекті жол берілген шоғырлары
(ШЖШ)

Қоспаның атауы	ШЖШ мәні, мг/м ³		Қауіптілік классы
	максимальді бір ретті	орта-тәуліктік	
Азот диоксиді	0,2	0,04	2
Азотоксиді	0,4	0,06	3
Аммиак	0,2	0,04	4
Бенз/а/пирен	-	0,1 мкг/100 м ³	1
Бензол	0,3	0,1	2
Бериллий	0,09	0,00001	1
Қалқыма заттар (бөлшектер)	0,5	0,15	3
РМ 10 қалқыма бөлшектері	0,3	0,06	
РМ 2,5 қалқыма бөлшектері	0,16	0,035	
Хлорлы сутек	0,2	0,1	2
Кадмий	-	0,0003	1
Кобальт	-	0,001	2
Марганец	0,01	0,001	2
Мыс	-	0,002	2
Күшала	-	0,0003	2
Озон	0,16	0,03	1
Қорғасын	0,001	0,0003	1
Күкірт диоксиді	0,5	0,05	3
Күкірт қышқылы	0,3	0,1	2
Күкіртті сутек	0,008	-	2
Көміртегі оксиді	5,0	3	4
Фенол	0,01	0,003	2
Формальдегид	0,05	0,01	2
Фторлы сутек	0,02	0,005	2
Хлор	0,1	0,03	2
Хром (VI)	-	0,0015	1
Мырыш	-	0,05	3

«Қалалық және ауылдық елді-мекендердегі атмосфералық ауаға қойылатын гигиеналық нормативтер» (2022 жылғы 2 тамыздағы № ҚР ДСМ-70 СанЕН

Қосымша 3

Атмосфераның ластану индексінің дәрежесін бағалау

Дәрежесі		Атмосфера ластануының көрсеткіштері	Бір жылғы бағалау
Градации	Атмосфераның ластануы		
I	Төмен	СИ ЕЖҚ, %	0-1 0
II	Көтеріңкі	СИ ЕЖҚ, %	2-4 1-19
III	Жоғары	СИ ЕЖҚ, %	5-10 20-49
IV	Өте жоғары	СИ ЕЖҚ, %	>10 >50

"Қазақстан Республикасы атмосфералық ауасының ластануы мониторингісін ұйымдастыру және жүргізу" нұсқаулық-әдістемелік құжаты (15.07.2025 ж. №624-Ө бұйрығына 1-қосымша

2026 жылғы 1 жартыжылдықтағы су объектілерінің тізімі

Өзен		Көл	Су қоймасы	Арна	Теңіз
1. өз. Қара Ертіс	51.өз. Обаған	1. Щучье көлі	1. Сергеевское	1. Нұра - Есіл	К
өз. Ертіс (ШҚО)	52.өз. Желқуар	2. Бурабай көлі	2. Қапшағай	2. Көшім	
өз. Ертіс (Павлодар обл.)	53. өз. Іле	3. Қопа көлі	3. Астаналық	3. Қ.Сәтбаев атындағы	
2. өз. Бұқтырма	54. өз. Кіші Алматы	4. Үлкен Шабакты көлі	4. Кенгір		
3. өз. Брекса	55. өз. Үлкен Алматы	5. Кіші Шабакты көлі	5. Самарқан		
4. өз. Тихая	56. өз. Есентай	6. Зеренді көлі	6. Тасөткел		
5. өз. Үлбі	57. өз. Шарын	7. Майбалық көлі	7. Қаратомар		
6. өз. Глубочанка	58. өз. Шілік	8. Қатаркөл көлі	8. Аманкелді		
7. өз. Красноярка	59. өз. Түрген	9. Текекөл көлі	9. Жоғарғы Тобыл		
8. өз. Оба	60. өз. Текес	10. Жүкей көлі	10. Шардара		
9. өз. Емел	61. өз. Қорғас	11. Сұлтанкелді көлі	11. Шортанды		
10. өз. Аягөз	62. өз. Қаратал	12. Үлкен Алматы көлі	12. Өскемен		
11. өз. Үржар	63. өз. Ақсу (Алматы обл.)	13. Балқаш көлі	13. Бұқтырма		
12. өз. Секисовка	64. өз. Лепсі	14. Шолақ көлі			
13. өз. Маховка	65. өз. Баянкөл	15. Есей көлі			
14. өз. Кіші Қарақожа	66. өз. Қарқара	16. Қоқай көлі			
15. өз. Арасан	67. өз. Талғар	17. Теніз көлі			
16. өз. Усолка	68. өз. Темірлік	18. Шалқар көлі			
17. өз. Жайық	69. өз. Есік	19. Шалқар көлі			
18. Перетаска тармағы	70. өз. Қаскелен	20. Билікөл көлі			
19. Яик тармағы	71. өз. Талас	21. Сұлукөл көлі			
20. өз. Қиғаш	72. өз. Асса	22. Карасье көлі			
21. Шаронов тармағы	73. өз. Шу	23. Арал теңізі			
22. өз. Ембі	74. өз. Ақсу (Жамбыл)	24. Алакөл көлі			

	обл.)				
23. өз. Елек	75. өз.Қарабалта	25.Жайсан көлі			
24. өз. Ор	76. өз. Сырдария	26. Сабындыкөл көлі			
25. өз. Қарғалы	77. өз. Бадам	27.Жасыбай көлі			
26. өз. Темір	78. өз. Келес	28.Талдыкөл көлі			
27. өз. Шаған	79. өз. Арыс	29.Торайғыр көлі			
28. өз. Деркөл	80. өз.Қатта Бугунь				
29. өз.Қараөзен	81. өз. Ақсу (Түркістан обл.)				
30. өз. Сарыөзен	82.өз. Қосестек				
31. өз. Шыңғырлау	83.өз. Ырғыз				
32. өз. Нұра	84.өз. Қара Қобда				
33. өз. Қара Кенгір	85.өз. Үлкен Қобда				
34. өз. Шерубайнұра	86.өз. Ойыл				
35. өз. Соқыр	87.өз.Ақтасты				
36. өз. Есіл	88. өз.Тоқташ				
37. өз.Жабай					
38. өз. Бетгібұлақ					
39. өз. Қылшықты					
40. өз. Шағалалы					
41. өз. Сілеті					
42. өз. Ақсу (Ақмола обл.)					
43. өз. Ащылыайрық					
44. өз. Ақбұлақ					
45. өз. Сарыбұлақ					
46. өз.Торғай					
47. өз. Тобыл					
48. өз. Әйет					
49. өз. Тоғызақ					
50. өз. Үй					
Барлығы 134 су объектісі: 88 өзен, 29 көл, 13 су қойма, 3 арна және 1 теңіз.					

Топырақты ластаушы зиянды заттар шоғырларының шекті жол берілген мөлшері

Заттардың атауы	Шекті рұқсат етілген шоғыр (бұдан әрі - ШРШ) топырақта мг/кг
Қорғасын (жалпы нысан)	32,0
Хром (жылжымалы нысан)	6,0
Күшала (жалпы нысан)	2,0
Сынап (жалпы нысан)	2,1

* «Тіршілік ету ортасының қауіпсіздігіне арналған гигиеналық нормативтерді бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2021 жылғы 21 сәуірдегі № ҚР ДСМ -32 бұйрығы

Радиациялық қауіпсіздік нормативі

Нормаланатын шамалар	Дозалар шектері
Тиімді доза	Халық
	Кез келген соңғы 5 жыл ішінде орташа жылына 1 мЗв, бірақ жылына 5 мЗв артық емес

*«Радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге қойылатын гигиеналық нормативтерді бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2022 жылғы 2 тамыздағы № ҚР ДСМ- 71 бұйрығы.

**«ҚАЗГИДРОМЕТ» РМК
ЭКОЛОГИЯЛЫҚ МОНИТОРИНГ ДЕПАРТАМЕНТІ**

МЕКЕН-ЖАЙЫ:

**АСТАНА ҚАЛАСЫ
МӘҢГІЛІК ЕЛ ДАҢҒЫЛЫ, 11/1
ТЕЛ. 8-(7172)-79-83-33**

E [MAIL: ASTANADEM@METEO.KZ](mailto:ASTANADEM@METEO.KZ)